

TEATR + SZKOŁA AKTYWACJA

RAPORT EWALUACYJNY
DRUGIEJ EDYCJI PROJEKTU
MAJĄCEGO NA CELU
ROZWIJANIE
WSPÓŁPRACY
TEATRU I SZKOŁY

miejski teatr **MINIATURA**

2019

SPIS TREŚCI

- 3 **O PROJEKCIE „TEATR I SZKOŁA. AKTYWACJA”**
- 10 Agnieszka Kochanowska
**PISANIE NA SCENIE – KILKA PRAKTYCZNYCH
PODPOWIEDZI**
- 18 Sylwia Kilanowska-Męczykowska
TEATR I SZKOŁA TO DOBRANA PARA
- 24 Marta Jankowska
JĘZYK TEATRU JĘZYKIEM NAUCZYCIELA
- 35 Agnieszka Grewling-Stolc
PRZEDĘ WSZYSTKIM NIE SZKODZIĆ
- 44 **WYNIKI ANKIET ZREALIZOWANYCH
PO PRZEPROWADZENIU PROJEKTU**
- 52 **FOTORELACJA Z WARSZTATÓW DLA ZAAWANSOWANYCH**

O PROJEKCIE „TEATR I SZKOŁA. AKTYWACJA”

Projekt „Teatr i szkoła. Aktywacja” był kontynuacją projektu „Teatr i szkoła” z 2017 roku, którego celem było podjęcie bliższej współpracy między teatrem i szkołą oraz wypracowanie jej najlepszych form. Badania zrealizowane podczas tego projektu pokazały, że nauczyciele potrzebują merytorycznego wsparcia w zakresie interpretacji dzieł teatralnych oraz wykorzystania metod teatralnych w pracy ze swoimi podopiecznymi. Dlatego druga edycja skupiła się na ich potrzebach i miała dostarczyć praktycznych narzędzi do teatralnej pracy. Celami projektu były również: podniesienie poziomu kompetencji zawodowych nauczycieli poprzez dostarczenie nowych narzędzi i wiedzy opartej na metodach teatralnych; zwiększenie świadomości korzyści płynących z korzystania z dóbr kultury, w szczególności teatru wśród nauczycieli i ich uczniów; wspieranie rozwoju ważnych kompetencji społecznych poprzez wykorzystanie z metod teatralnych (umiejętność współpracy w grupie, nazywanie emocji własnych i innych osób oraz umiejętność radzenia sobie z nimi w efektywny sposób, swoboda w sytuacji występów publicznych przydatna podczas

3

rozmaitego rodzaju prezentacji w małych lub większych grupach, rozwój kreatywności i nieszablonowego myślenia).

25 i 26 października 2019 roku Teatr Miniatura i Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku we współpracy z Kreatywną Pedagogiką i Stowarzyszeniem Kulturalno-Edukacyjnym MOST zorganizowali konferencję oraz kompleksowy program warsztatów poświęcone wykorzystaniu medium teatru i metod teatralnych w pracy z dziećmi i młodzieżą. Były one skierowane do nauczycieli różnych przedmiotów, którzy chcieliby wykorzystywać metody teatralne w swojej pracy, a także do osób zajmujących się pracą teatralną z dziećmi i młodzieżą. Podczas konferencji można było posłuchać wystąpień i dyskusji w ramach dwóch tematów: *Wykorzystanie metod teatralnych w praktyce szkolnej*. *Praktyczne aspekty współpracy teatru i szkoły* i *Praktyczne zastosowanie działań teatralnych w szkole*. Wśród prelegentów znaleźli się: były i obecny dyrektor Teatru Miniatura – Romuald Wicza-Pokojski i Michał Derlatka, twórcze nauczycielki – liderki programu Kreatywna Pedagogika Marta Jankowska i Iwona Maria Stankiewicz oraz Hanna Kownacka i Dorota Warمیńska. Jednak sednem całego działania był kompleksowy program warsztatów, przez który przeszły cztery grupy nauczycieli (razem 80 osób): *Tekst w teatrze* o tym, jak tworzyć scenariusze z dziećmi i młodzieżą, *Teatralne wprawki* o wykorzystaniu metod teatralnych i wizyt w teatrze jako form realizacji podstawy programowej, *Język teatru językiem nauczyciela* dające praktyczne narzędzia, jak

interpretować dzieła sceniczne nie tylko pod względem treści, ale też formy oraz *Nauczyciel jako reżyser, scenograf, choreograf*, podczas których nauczyciele poznali konkretne metody pracy teatralnej i cały proces przygotowania przedstawienia. Poza osobami uczestniczącymi w warsztatach konferencja zgromadziła dodatkowo jeszcze 50 osób. Wykłady i spotkania panelowe były również udostępniane na żywo w internecie na stronie Teatru Miniatura.

5

Część osób, które przeszły cały cykl warsztatów, na podstawie próbek scenariuszy została zaproszona na warsztaty dla zaawansowanych 16 listopada 2019 roku, podczas których korzystając z dotychczasowo zdobytej wiedzy, przygotowali przedstawienia od A do Z pod opieką merytoryczną pracowników Teatru Miniatura: aktorki Wiolety Karpowicz oraz specjalistów od nagłośnienia, oświetlenia i techniki: akustyczki Jowity Cieślakiewicz, oświetleniowca Macieja Motowidła i brygadzysty sceny Zbigniewa Okęckiego.

PROGRAM

25 PAŹDZIERNIKA 2019 (PIĄTEK)

10.30 Rejestracja uczestników, powitalna kawa

10.50 Powitanie uczestników
Renata Ropela, dyrektor Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku
Michał Derlatka, dyrektor Miejskiego Teatru Miniatura

11.00–13.00 Wykorzystanie metod teatralnych w praktyce szkolnej.
Praktyczne aspekty współpracy teatru i szkoły – prezentacje i dyskusja

Michał Derlatka (reżyser, dyrektor Miejskiego Teatru Miniatura)

Marta Jankowska (nauczycielka, liderka programu Kreatywna Pedagogika)

Romuald Wicza-Pokojski (reżyser, dyrektor Opery Bałtyckiej)

Moderacja: **Sylwia Kilanowska-Męczykowska**

13.00–14.00 Przerwa kawowa. Przejście do sal warsztatowych w CEN i Teatrze Miniatura

14.00–16.00 Sesja warsztatowa

Grupa I: Teatralne wprowadki

Sylwia Kilanowska-Męczykowska (sala 319, CEN)

Grupa II: Tekst w teatrze

Agnieszka Kochanowska (sala 312, CEN)

Grupa III: Nauczyciel jako reżyser, scenograf, choreograf

Agnieszka Grewling-Stolc (Duża Scena Teatru Miniatura)

Grupa IV: Język teatru językiem nauczyciela

Marta Jankowska (Scena Kameralna Teatru Miniatura)

16.00–16.30 Przerwa kawowa

16.30–18.30 Sesja warsztatowa

Grupa II: Teatralne wprowadki

Sylwia Kilanowska-Męczykowska (sala 319, CEN)

Grupa I: Tekst w teatrze

Agnieszka Kochanowska (sala 312, CEN)

Grupa IV: Nauczyciel jako reżyser, scenograf, choreograf

Agnieszka Grewling-Stolc (Duża Scena Teatru Miniatura)

Grupa III: Język teatru językiem nauczyciela

Marta Jankowska (Scena Kameralna Teatru Miniatura)

18.30 Zakończenie pierwszego dnia konferencji

26 PAŹDZIERNIKA 2019 (SOBOTA)

10.30 Rejestracja uczestników, powitalna kawa

10.50 Powitanie uczestników

11.00–13.00 **Praktyczne zastosowanie działań teatralnych w szkole** – dyskusja panelowa

Dorota Warmińska

nauczycielka języka polskiego w Pozytywnej Szkole Podstawowej w Gdańsku

Hanna Kownacka

aktorka, instruktorka teatralna, nauczycielka

Iwona Maria Stankiewicz

wicedyrektorka w SP nr 86 w Gdańsku, liderka programu Kreatywna Pedagogika

Moderacja: **Sandra Szwarc**

13.00–14.00 Przerwa kawowa. Przejście do sal warsztatowych w CEN i Teatrze Miniatura

14.00–16.00 Sesja warsztatowa

Grupa III: Teatralne wprawki

Sylwia Kilanowska-Męczykowska (sala 319, CEN)

Grupa IV: Tekst w teatrze

Agnieszka Kochanowska (sala 312, CEN)

Grupa I: Nauczyciel jako reżyser, scenograf, choreograf

Agnieszka Grewling-Stolc (Duża Scena Teatru Miniatura)

Grupa II: Język teatru językiem nauczyciela

Marta Jankowska (Scena Kameralna Teatru Miniatura)

16.00–16.30 Przerwa kawowa

16.30–18.30 Sesja warsztatowa

Grupa IV: Teatralne wprawki

Sylwia Kilanowska-Męczykowska (sala 319, CEN)

Grupa III: Tekst w teatrze

Agnieszka Kochanowska (sala 312, CEN)

Grupa II: Nauczyciel jako reżyser, scenograf, choreograf

Agnieszka Grewling-Stolc (Duża Scena Teatru Miniatura)

Grupa I: Język teatru językiem nauczyciela

Marta Jankowska (Scena Kameralna Teatru Miniatura)

18.30 Zakończenie konferencji

16 LISTOPADA 2019 (SOBOTA)

TEATR MINIATURA

WARSZTATY DLA ZAAWANSOWANYCH

Wybrane osoby, które przejdą cykl warsztatów w październiku, zapraszamy do udziału w warsztatach zaawansowanych, podczas których korzystając z dotychczasowo zdobytej wiedzy, przygotują przedstawienie od A do Z pod opieką merytoryczną pracowników Teatru Miniatura: aktora oraz specjalistów od nagłośnienia, oświetlenia i techniki. Osoby do udziału w warsztatach zostaną zakwalifikowane na podstawie zaproponowanych przez nie scenariuszy spektaklu.

OPIS WARSZTATÓW

Tekst w teatrze | prowadzenie: Agnieszka Kochanowska, Teatr Miniatura

Jak pracować nad scenariuszem do realizacji z grupą dziecięcą lub młodzieżową? Co i jak adaptować? Gdzie szukać inspiracji? Jak włączyć uczestników w pisanie scenariusza lub adaptacji, tak aby od początku byli zaangażowani w tworzenie spektaklu? Praktyczne warsztaty na temat budowania dramaturgii przedstawienia i wykorzystania metody improwizacji aktorskich przy tworzeniu scenariusza.

Teatralne wprawki | prowadzenie: Sylwia Kilanowska-Męczykowska, CEN

Wizyta w teatrze jako forma realizacji podstawy programowej z języka polskiego? Czemu nie? Przy okazji wyjścia z uczniami na sztukę teatralną można omówić plakaty i ukryty w nich przekaz. Bawiąc się lalkami teatralnymi, możemy

inspirować uczniów do pracy nad opowiadaniem twórczymi. Pomoże to im rozwijać zdolności rozumienia nie tylko utworów literackich, ale także innych tekstów kultury.

Język teatru językiem nauczyciela | prowadzenie: Marta Jankowska, Kreatywna Pedagogika

Jak czytać dzieło teatralne? Jak rozkodować znaczenia zawarte w scenografii, choreografii, muzyce? Na bazie różnych fragmentów ze spektakli Teatru Miniatura nauczyciele przeanalizują użyte formy lalkowe, konwencje sceniczne, różne sposoby reżyserii oraz gry aktorskiej, co pomoże im w lepszym zrozumieniu języka teatru.

Nauczyciel jako reżyser, scenograf, choreograf | prowadzenie: Agnieszka Grewling-Stolc, Teatr Miniatura

Podczas warsztatów nauczyciele popracują nad technikami typowo aktorskimi, m.in. grą aktorską, emisją głosu, dykcją, improwizacją. Wypracują metody przydatne w bezpośredniej pracy z uczniami nad spektaklem. Przejdą przez wszystkie etapy tworzenia przedstawienia: • zebranie grupy, która będzie pracowała nad spektaklem • przestrzeń • integracja • warsztaty teatralne • scenariusz • przydział zadań • podział na role • próby czytane • próby sceniczne • próby generalne • widownia • premiera.

PRELEGENCI

MICHAŁ DERLATKA – reżyser teatralny, aktor, lalkarz, od września 2019 roku dyrektor naczelny i artystyczny Miejskiego Teatru Miniatura. Ukończył wydziały: aktorski (PWST Wrocław) oraz reżyserii teatralnej (PWST Kraków/Wrocław), studiował też reżyserię i dramaturgię w Hiszpanii (Institut del Teatre, Barcelona). Specjalizuje się w przedstawieniach teatru formy i teatru młodego widza. Ma na koncie ponad czterdzieści spektakli (nie licząc niemal trzydziestu udratyzowanych czytań), które zrealizował m.in. w Teatrze Miniatura i Teatrze Wybrzeże w Gdańsku, Wrocławskim Teatrze Lalek, Teatrze im. Bogusławskiego w Kaliszu, Olsztyńskim Teatrze Lalek, Filharmonii Wrocławskiej, Teatrze Baj w Warszawie, Teatrze DAMU w Pradze, VŠMU w Bratysławie, Narodowym Teatrze Katalonii i Teatrze Ovidi Montllor w Barcelonie, Teatrze de Ponent w Granollers. Pracował po polsku, czesku, słowacku, francusku, hiszpańsku, katalońsku i angielsku.

MARTA JANKOWSKA – twórcza polonistka, pracująca poza schematami. Absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego. W trakcie studiów (filologii polskiej), oprócz specjalizacji nauczycielskiej, ukończyła także wiedzę o kulturze oraz wiedzę o teatrze i filmie. Koordynatorka Kreatywnego Klubu Książki. Trenerka twórczości. Autorka gry *Turlane opowieści*. Początkująca myślografka, zafascynowana psychologią pozytywną. Wielbicielka książek, popularyzująca czytelnictwo zawsze i wszędzie. Liderka prowadząca warsztaty dla nauczycieli w ramach gdańskiego projektu Kreatywna Pedagogika. Jako szkoleniowiec współpracowała m.in. ze stowarzyszeniem Educational Cha(lle)nge, Operą Bałtycką i Teatrem Miniatura. Współtworzyła pierwszą edycję projektu „Teatr i szkoła”. Jest autorką artykułu *Teatr i szkoła – w poszukiwaniu twórczych inspiracji* zamieszczonego w publikacji poprojektowej.

HANNA KOWNACKA – aktorka, pedagog, instruktorka teatralna i historyczka sztuki, charakteryzatorka teatralna. Od kilkunastu pracuje twórczo z dziećmi i młodzieżą. Ukończyła Studium Aktorskie przy Teatrze Wybrzeże w Gdańsku, filologię polską na Uniwersytecie Gdańskim i studia podyplomowe związane z historią i szkołą charakteryzacji. Przez kilka lat była związana z Teatrem Wybrzeże w Gdańsku i kilkanaście lat z Teatrem Miejskim im. Witolda Gombrowicza w Gdyni, grając w Polsce i za granicą. Od 2000 roku pracuje w X Liceum Ogólnokształcącym i Młodzieżowym Domu Kultury w Gdyni. Pisze scenariusze, przygotowuje spektakle teatralne młodzieżowego teatru *Zdziesiątkowani* i współpracuje m.in. przy projekcie „Dramat w szkole” przy Festiwalu Polskich Sztuk Współczesnych R@Port.

IWONA MARIA STANKIEWICZ – absolwentka pedagogiki na Uniwersytecie Gdańskim, studiów podyplomowych *Drama Pedagogiczna* i *Terapia Pedagogiczna*. Obecnie pracuje na stanowisku wicedyrektorki w SP nr 86 w Gdańsku. W 2019 roku była nominowana do konkursu *Nauczyciel Roku*. Działa niestandardowo, eksperymentuje, a wszystko to z pasją, zacięciem i polotem. Inicjatorka wydarzeń szkolnych i społecznych, konsekwentna propagatorka nowej wiedzy i technologii nauczania. Tworzy scenariusze spektakli, przedstawień, uroczystości. Od 5 lat jest liderką *Kreatywnej Pedagogiki*, gdzie prowadzi grupę dramy.

DOROTA WARMIŃSKA – absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego. Nauczycielka języka polskiego w *Pozytywnej Szkole Podstawowej* w Gdańsku. W 2017 roku współpracowała z Teatrem *Miniatura*, realizując projekt „Teatr i szkoła”. Obecnie wychowawczyni klasy 7c. W *Pozytywnej Szkole Podstawowej*, poza prowadzeniem zajęć z języka polskiego i przygotowaniem uczniów do egzaminu, prowadzi *Szkolne Koło*

Wolontariatu oraz ściśle współpracuje z *Polską Akcją Humanitarną*.

ROMUALD WICZA-POKOJSKI – reżyser, dramaturg, w latach 2011–2019 dyrektor naczelny i artystyczny *Teatru Miniatura*, od lipca 2019 roku dyrektor *Opery Bałtyckiej*. Absolwent *Akademii Teatralnej im. A. Zelwerowicza* w Warszawie na wydziale *Wiedzy o Teatrze*. W 1991 roku założył autorski *Teatr Wiczy*, z którym zrealizował ponad 20 spektakli, zarówno scenicznych, jak i plenerowych. Jako reżyser i dramaturg współpracował z teatrami: *Baj Pomorski* w Toruniu, *Olsztyński Teatr Lalek*, *Teatr Wybrzeże* w Gdańsku, *Teatr im. H. Modrzejewskiej* w Legnicy. Laureat wielu nagród indywidualnych i zbiorowych, m.in. za innowacyjność w sztuce lalkarskiej za spektakl *Dietrich. Broken nails* podczas *World Festival of Puppet Arts* w Pradze w 2009 roku. W 2007 roku otrzymał medal *Zasłużony dla Kultury Polskiej*, a w 2017 roku brązowy medal *Zasłużony Kulturze Gloria Artis*.

PISANIE Agnieszka Kochanowska

NA SCENIE -

KILKA PRAKTYCZNYCH PODPOWIEDZI

arsztaty *Tekst w teatrze* 25 i 26 października zaczęliśmy od wymienienia dotychczasowych metod znajdowania tekstu do realizacji z grupą dziecięcą lub młodzieżową. Najczęściej pojawiały się gotowe scenariusze znalezione w internecie, czasem przerabiane na własne potrzeby, adaptacje prozy i poezji, autorskie scenariusze, czasem odnoszące się do zgłoszonych przez dzieci czy młodzież tematów.

Dużą część historii teatru zajmuje właśnie ta metoda – tekst powstaje, zanim rozpoczną się próby. Na nasz użytek nazwijmy ją metodą od tekstu do tematu, ponieważ praca reżysera w tym wypadku polega na określeniu tematu tekstu, który zamierza opowiedzieć spektaklem, i temu są podporządkowane wszystkie elementy: reżyseria, scenografia, ruch sceniczny, muzyka etc.

Inna jest metoda od tematu do tekstu, w której twórcy przychodzą z tematem i inspiracjami, a potem podczas prób wypracowują tekst. Nadal temat jest nadrzędny, ale proces pracy się zmienia. Ta metoda, nazywana też pisaniem na scenie, może się świetnie sprawdzić w pracy z dziećmi i młodzieżą, ponieważ angażuje ją w dużo większym stopniu i od samego początku włącza w tworzenie przedstawienia. Zwłaszcza jeśli zaczniemy od samego tematu.

JAK ZNALEŹĆ TEMAT, KTÓRY WCIĄGNIE MŁODEGO WIDZA?

Ważna zasada – nie pytać wprost. Przy takim pytaniu zazwyczaj pojawiają się stereotypowe odpowiedzi, często odwołujące się bardziej do wyobrażeń o tym, co może być interesujące. Dlatego lepiej wykorzystać pogłębioną rozmowę, zabawę czy kreatywne zadania. We wszystkich poniższych przypadkach podczas pracy skupiamy się na wątkach wywołujących najwięcej reakcji i emocji w dzieciach czy młodzieży, z którymi pracujemy, pamiętając, żeby dopytywać, dlaczego coś było szczególnie poruszające. Można sobie zanotować pojawiające się skojarzenia, słowa klucze, fragmenty wypowiedzi, sytuacje. Nazywamy wybijające się na pierwszy plan tematy i razem z dziećmi czy młodzieżą decydujemy, którym chcemy się zająć. Możemy też przyjść z hipotezą – gotowymi tematami, które wydają nam się ciekawe – i wypróbować, jak się sprawdza w kontakcie z uczestnikami, czy także w nich wywołuje zainteresowanie.

OPOWIEŚCI

Znajdujemy ciekawe historie z gazet, które w jakiś sposób odnoszą się do doświadczeń dzieci lub młodzieży. Mogą to też być inne opowieści

– komiks, fragment książki, baśń – które według nas mogą wywołać dyskusję czy poruszyć emocje. Czytamy je wspólnie, np. z podziałem na role, i potem podczas dyskusji szukamy najbardziej gorącego tematu.

ETIUDY

Przygotowujemy materiały, które będą punktem wyjścia do improwizowanych scenek. Najlepiej jeśli będą w miarę abstrakcyjne, tak aby temat nie był oczywisty. Mogą to być reprodukcje obrazów czy krótkie formy literackie. Uczestnicy, idąc za swoimi skojarzeniami, tworzą scenki. Sprawdzamy, jakie tematy się wyłaniają.

WYWIADY

Tutaj dobrze mieć jakieś hasło czy temat jako punkt wyjścia. Uczestnicy wymyślają pytania, a potem przeprowadzają wywiady ze sobą nawzajem lub z przypadkowo spotkanymi osobami w jakimś publicznym miejscu. Mogą np. porozmawiać z uczniami z innych klas podczas przerwy.

Odpowiedzi warto zanotować tak, żeby jak najlepiej oddać sposób mówienia odpowiadającego, jego charakterystyczne zwroty. Dzięki temu mamy czasem gotowe kwestie, które mogą wejść do scenariusza.

DZIENNIKI

Prosimy uczestników o prowadzenie przez jakiś czas dzienników, to mogą być krótkie zapiski, kilka zdań. Niech notują swoje obserwacje, przeżycia, ważne sytuacje. Potem czytamy je razem i szukamy powtarzających się wątków, tematów. W tym przypadku też czasem mamy od razu materiał do pracy nad scenariuszem – autentyczny język uczestników.

JAK ZROZUMIEĆ BOHATERA?

Często się powtarza, jak ważny w opowieści jest bohater, z którym czytelnik czy widz może się utożsamić, tak aby miał poczucie, że historia go dotyczy. Jest to szczególnie ważne w twórczości dla dzieci i młodzieży. Autorzy literatury młodzieżowej bardzo często wspominają, że początek ich pracy to znalezienie bohatera i jego głosu, wejście w jego emocjonalny świat.

Istnieje duża szansa, że podczas poszukiwań tematu pojawi się nam już bohater, wokół którego będziemy chcieli zbudować opowieść. Żeby był

wiarygodny, musimy go jak najlepiej poznać. Realizując wszystkie z poniższych metod, zwracamy uwagę na cele i motywacje bohatera, bo to one są motorem historii. Brytyjski pisarz Neil Gaiman, autor *Koraliny*, mówi, że najprostsza sytuacja wyjściowa do dobrej historii to zestawienie ze sobą dwóch bohaterów, którzy mają wzajemnie wykluczające się cele.

MONOLOGI

Uczestnicy piszą monologi swoich postaci, starając się odkryć, do czego dążą, co jest dla nich ważne, jakie emocje przeżywają. To świetna okazja do znalezienia punktów stykowych między postacią, a odgrywającym ją aktorem. Dzięki formie pisemnej mamy czasem gotowe fragmenty, które możemy wziąć do scenariusza. Monolog jest formą, która dobrze sprawdza się na scenie. Ciekawą opcją jest również pisanie przez dzieci lub młodzież monologów postaci, jeśli pracujemy na gotowej sztuce. Jeśli trzynastolatka sama napisze monolog Ofelii, odwołując się do tego, jak rozumie jej sytuację i emocje, możemy otrzymać coś bardziej autentycznego niż trzynastolatka recytująca monolog Ofelii.

WYWIAD Z BOHATEREM

Jeden lub kilku uczestników reprezentuje bohatera, odpowiadając na pytania reszty grupy. Dowiadujemy się o nim więcej, możemy zapytać o cele i motywacje, ale też o proste rzeczy typu „co lubisz robić w niedzielę rano”, które sprawiają, że postać przestaje być papierowa, nabiera życia. Uczestnicy mogą odkryć, co ją z nimi łączy.

GDYBY POSTAĆ BYŁA..., JAKA BY BYŁA?

Znana zabawa, którą można wykorzystać do poszerzenia sposobu myślenia o postaci. Zadajemy pytania abstrakcyjne: „gdyby była zwierzęciem, jakim zwierzęciem by była?”, „gdyby była lampą, jaką lampą by była”, „gdyby była pogodą, jaką pogodą by była” etc.

RYSOWANIE POSTACI

To ćwiczenie to świetny sposób na jednoczesne pokazanie uczestnikom, jak warto myśleć o kostiumie. Uczestnicy rysują postać, a potem zastanawiają się, dlaczego ma takie, a nie inne elementy stroju, co one oznaczają, skąd się wzięły, co mówią o postaci. Wspólnie decydują, które elementy powinny się znaleźć w rzeczywistym kostiumie postaci.

GESTY POSTACI

Uczestnicy wcielają się w jakąś postać, szukając charakterystycznych dla niej gestów, sposobów chodzenia, zachowania. Potem wybieramy te najtrafniejsze, najciekawsze.

JAK STWORZYĆ DOBRĄ HISTORIĘ?

Są elementy, które pojawiają się w każdej dobrej historii, dlatego tworząc własną historię z dziećmi czy młodzieżą, dobrze sprawdzić, czy wszystkie są obecne.

BOHATER

Z którym można się zidentyfikować, mający charakterystyczne cechy.

MOTYWACJA

Cel bohatera, dążenie wywołujące aktywność lub zmianę.

ŚWIAT PRZEDSTAWIONY

Rzeczywistość, w której żyje bohater, musi być przekonująca i spójna.

ANTAGONISTA

Ktoś lub coś, co przeszkadza bohaterowi w osiągnięciu celu. Może to być inna osoba, ale też własna słabość czy ograniczenie.

PRZESZKODA

To, co przeszkadza bohaterowi osiągnąć cel. Tzw. perypetie, kolejne wydarzenia, dzięki którym w opowieści budujemy napięcie.

ZMIANA

W bohaterze, w jego sposobie funkcjonowania, musi dokonać się zmiana.

KULMINACJA

Moment rozwiązania, rozładowania napięcia, bohater osiąga cel (lub nie, jeśli opowiadamy historię dla przestrogi).

NOWA RÓWNOWAGA

Finał, rzeczywistość bohatera po zmianie.

PRZESŁANIE

Po co opowiadamy tę historię? O czym jest? Morał, puenta. Dobrze umieć je opisać w jednym zdaniu.

EMOCJE

Dobra historia porusza zróżnicowane emocje, nie jest prowadzona cały czas na jednej. Po stworzeniu scenariusza warto sobie nazwać

kolejne sceny pod kątem dominujących w nich emocji i sprawdzić, czy za dużo sąsiadujących ze sobą scen nie ma tej samej.

KONTRAST

W teatrze nazywany kontrapunktem, zestawienie ze sobą dwóch wydawałoby się przeciwstawnych elementów, np. monolog pełen złości mówiony powolnym szeptem. Zaskoczenie, wybicie z łatwych przyzwyczajień.

NAJPROSTSZY PRZEPIS NA HISTORIĘ

Ten sposób myślenia o historii poznałam podczas warsztatów impro u Alana Pakosza z krakowskiej grupy Ad Hoc. Improvizatorzy muszą na scenie stworzyć dobrą historię w kilka chwil, dlatego przydaje im się prosty schemat, do którego szybko mogą się odnieść i określić, w którym miejscu historii się znajdują. Możecie go użyć, układając historię z uczestnikami.

16

DAWNO, DAWNO TEMU...

KAŻDEGO DNIA...

ALE PEWNEGO DNIA...

Z TEGO POWODU...

Z TEGO POWODU...

Z TEGO POWODU...

Z TEGO POWODU...

AŻ W KOŃCU...

OD TEGO CZASU...

ŚWIAT PRZEDSTAWIONY, BOHATER

SYTUACJA WYJŚCIOWA, POWÓD DO ZMIANY

MOTYWACJA, CEL, ANTAGONISTA

PERYPETIE, SZUKANIE ROZWIĄZANIA

KULMINACJA, ROZWIĄZANIE

RÓWNOWAGA PO ZMIANIE,
NOWE „KAŻDEGO DNIA”

AGNIESZKA KOCHANOWSKA

Absolwentka teatrologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, animatorka kultury, współautorka i autorka scenariuszy do spektakli, w Teatrze Miniatura do *Brzydkiego kaczątka*, *Siedmiu krasnoludków* i *Magicznych świąt Malwiny*, tłumaczka, m.in. wystawionej w Miniaturze *Błękitnej planety* Andriego Snæra Magnasona, redaktorka i korektorka. Uczestniczka Teatralnego Kursu Instruktorskiego w NCK w Warszawie i Forum Dramaturgicznego przy Instytucie Adama Mickiewicza i Instytucie Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego. W latach 2009–2013 recenzentka teatralna czasopisma Narodowego Instytutu Audiowizualnego dwutygodnik.com. Jako redaktorka i korektorka współpracowała z: Europejskim Centrum Solidarności, Muzeum Miasta Gdyni, Muzeum Emigracji w Gdyni, Instytutem Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego, festiwalem Literacki Sopot, Centrum Sztuki Współczesnej „Łaźnia”, Instytutem Kultury Miejskiej w Gdańsku. W 2017 roku otrzymała honorową odznakę „Zasłużony dla Kultury Polskiej” przyznaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

TEATR I SZKOŁA TO DOBRANA PARA

Sylwia Kilanowska-
-Męczykowska

18

tym, że system 45-minutowych lekcji nie jest najbardziej efektywną metodą nauczania, teoretycy i praktycy edukacyjni mówią od wielu lat. W tak krótkim czasie nauczycielowi trudno zrealizować program, a uczniom twórczo rozwiązywać stawiane przez daną dziedzinę problemy.

Tutaj przychodzi z pomocą magia teatru. Metody teatralne mogą przysłużyć się nauczycielom w pracy z trudnymi emocjami uczniów. Oglądanie przedstawienia to nie tylko niezapomniane wrażenia, ale także możliwość realizacji w atrakcyjnej formie elementów podstawy programowej. Takie myślenie zrodziło pomysł na warsztaty *Teatralne wprawki* w ramach konferencji projektu „Teatr i szkoła. Aktywacja”. Celem ich było przekonanie uczestników, że dobrze zaplanowane wizyty w teatrze mogą wpisać się w realizację planu dydaktycznego z języka polskiego. Warsztaty były też okazją do sprawdzenia i wypracowania konkretnych narzędzi przydatnych na lekcjach.

Spotkania rozpoczynaliśmy od teatralnego *savoir-vivre'u*. Zachowanie uczniów w teatrze czasami pozostawia wiele do życzenia; głosy krytyki

padają zarówno ze strony aktorów, jak i nauczycieli. A przecież wystarczy przygotować naszych uczniów do wizyty w teatrze. Młodzi ludzie wychowani na multiplexach, w których unosi się zapach popcornu, nie wiedzą, jak się odnaleźć w świątyni Melpomeny. Magię teatru rodzi nie tylko przestrzeń foyer, widowni i sceny, tworzymy ją także my sami stosownym strojem i zachowaniem. Uczestnicy warsztatów otrzymali obrazkowe karty, z których tworzyli teatralne kontrakty. Staraliśmy się nie zakazywać, ale pokazywać pozytywne postawy. Były wersje rymowane, śpiewane i pozostawiające miejsce na wrażenia z oglądanych przedstawień.

Żyjemy dziś w świecie obrazu. Umiejętność jego analizy i interpretacji to ważna współcześnie kompetencja. W podstawie programowej języka polskiego i w arkuszach egzaminacyjnych można znaleźć zadania, które sprawdzają zdolność dostrzegania związków między plakatami teatralnymi a tekstami literackimi.

Uczestnicy warsztatów analizowali słynne plakaty teatralne do *Balladyny* Juliusza Słowackiego, *Zemsty* Aleksandra Fredry i *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego oraz pracowali metodą stacji z plakatami do przedstawień, które można było znaleźć w repertuarze Teatru Miniatura. Ponieważ myślenie

21

obrazami zobowiązuje, więc karta pracy służąca analizie opracowana była zgodnie z zasadami *sketchnotingu*.

Lalki, pacynki, marionetki... kojarzą się nam z przedstawieniami dla dzieci. Wizyta w teatrze może zainspirować uczniów do samodzielnego tworzenia własnych lalek i wykorzystywania ich w działaniach parateatralnych. My, poloniści, możemy potraktować te zadania jako punkt wyjścia do napisania opowiadania twórczego. Niech dialog między lalkowymi wersjami bohaterów literackich, wzbogacony komentarzem narratora, stanie się podstawą wspaniałych historii. Przy okazji zaistnieją w świadomości

uczniów obowiązkowe elementy opowiadania: opis, charakterystyka bohatera, czas i miejsce akcji, zwrot akcji, puenta, punkt kulminacyjny, dialog, monolog czy retrospekcja.

Jak widać, magia teatru jest wielka. Jednak czar musi zostać odpowiednio rzucony. Szkolne wyjście na spektakl trzeba przygotować, emocje, które się narodzą, należy omówić, aby później czerpać z potencjału tkwiącego w teatrze. Kto się da zaczarować, będzie patrzył na świat inaczej, jak w wierszu Joanny Kulmowej.

Ta drabina to schody do nieba,
a ta miska pod schodami to księżyc.
Tamten miecz to zwyczajny pogrzebacz,
a z garnków są hełmy rycerzy.

Ale kto w te czary nie uwierzy?

To jest teatr.
A teatr jest po to,
żeby wszystko było inne niż dotąd.
Żeby iść do domu w zamyśleniu,
w zachwycie.

I już zawsze w misce księżyc widzieć...

(Joanna Kulmowa, *Po co jest teatr?*)

SYLWIA KILANOWSKA- -MĘCZYKOWSKA

Absolwentka filologii polskiej Uniwersytetu Gdańskiego. Wieloletnia nauczycielka języka polskiego i wiedzy o kulturze w gdyńskim XIV Liceum Ogólnokształcącym. Od września 2017 r. konsultant w Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku. Współpracuje z nauczycielami z województwa pomorskiego na rzecz udoskonalenia systemu edukacji. W pracy zajmuje się prowadzeniem licznych szkoleń i warsztatów dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych i artystycznych. Szczególnie wspiera pedagogów pracujących z uczniami z cudzoziemskimi. Koordynator sieci współpracy nauczycieli edukacji artystycznej i sieci nauczycieli pracujących z uczniami z doświadczeniem migracji. Współpracuje z Siecią Kultury IKM, Operą Bałtycką i Teatrem Miniatura.

JĘZYK TEATRU JĘZYKIEM NAUCZYCIELA

Marta
Jankowska

24

25

i 26 października 2019 roku w ramach projektu „Teatr i szkoła. Aktywacja” miałam okazję poprowadzić warsztaty dla nauczycieli dotyczące języka teatru. W oparciu o nie powstał ten artykuł.

I. ZANIM WYRUSZYMY W PODRÓŻ

Odkrywanie z uczniami magii teatru to doświadczenie niezwykle. Jednak zanim się w to zagłębimy, warto zadać sobie kluczowe pytanie – „dlaczego?”. Dlaczego warto odkrywać z uczniami teatr? Dlaczego warto zadbać o to, by doskonalili swoje umiejętności analizy i interpretacji spektakli?

Pełniejsze odkrywanie przesłania sztuki zdaje się być tylko celem pośrednim. Nie chodzi o to, by uczniowie poznawali dzieło teatralne, lecz o to, by poznając sztukę, dowiadywali się czegoś o sobie. I o tym zawsze warto pamiętać!

II. JĘZYK TEATRU KROK PO KROKU

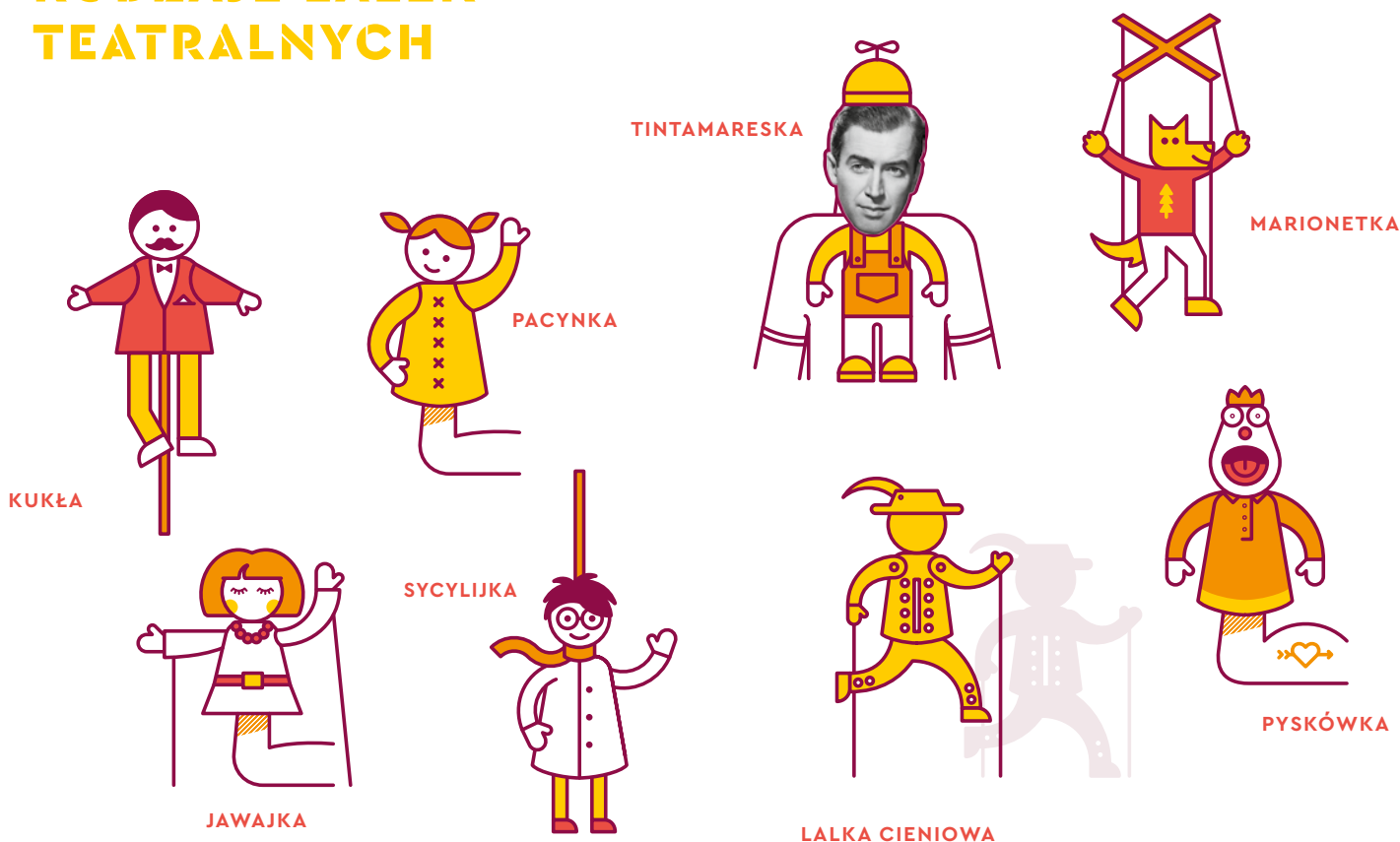
Teatr ma swój język. Język to kod. W teatrze uczeń (odbiorca) ma za zadanie odkryć sensy i znaczenia, które ukryte są w spektaklu. Ma złamać szyfr. A dobry nauczyciel potrafi wcześniej wyposażyć go w odpowiednie narzędzia.

KROK PIERWSZY – SŁÓWKA

To, co nazwane, przestaje być nieznanne, dlatego poznając język teatru, warto zacząć od absolutnych podstaw – od słówek. Im więcej słówek pozna uczeń, tym więcej dostrzeże. Warto przeprowadzić prosty eksperyment. Pomyślmy, kto oprócz aktorów wciela się w postaci w teatrze lalkowym. Przecież to banalnie proste – lalki! Lalki i już? A jeśli powiem, że mogą to być: marionetki, pacynki, pyskówki, kukły, tintamareski, jawajki, sycylijki, lalki cieniowe, lalki żyworękie... Odkrywając to bogactwo – poznając słówka, zwiększamy swoje kompetencje odbiorcze i oglądając spektakl, dostrzegamy na scenie o wiele więcej. Zwrócimy uwagę np. na sposób animacji lalek czy na ich możliwości ekspresji. Możemy zastanowić się, dlaczego właśnie taka, a nie inna lalka posłużyła do stworzenia danej postaci... Warto uczyć się słówek, teatralnych słówek, dzięki temu dostrzeżemy więcej.

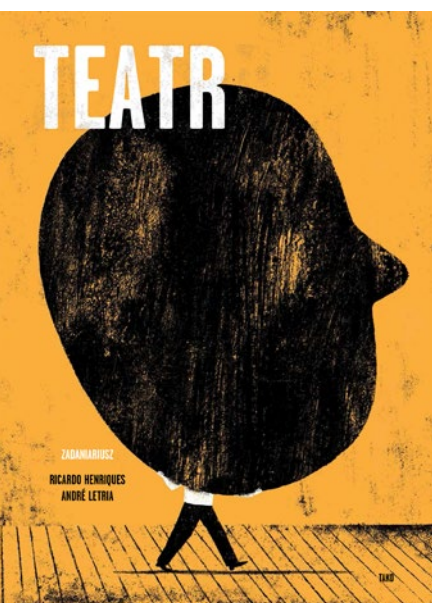
RODZAJE LALEK TEATRALNYCH

Gdy chcemy wprowadzić teatralną leksykę (rzecz jasna nie tylko tę nazywaną typy lalek) do uczniowskich słowników, warto sięgnąć do leksykonu teatralnego. Szczególnie polecam dwie poniższe pozycje.

◀ *Z duchem do teatru* Niki Jaworowskiej-Duchlińskiej – wyjątkowy, pełen anegdot, żywo napisany przewodnik po teatrze, stworzony z myślą o młodszych widzach.

◀ *Teatr. Zadaniariusz* Ricardo Henriquesa i André Letrii – książka bardzo erudycyjna, wysmakowana plastycznie, humorystyczna, w której zagadnienia teoretyczne połączono z zadaniami.

Warto też zadbać o materiały do nauki słówek dla uczniów. Mogą to być na przykład **FISZKI**. Z jednej strony podane zostaje hasło, z drugiej wyjaśnienie (stworzone przez nauczyciela lub ucznia). By wspomóc skuteczne zapamiętywanie, do haseł warto dodać proste rysunki. Przykłady fiszek znajdują się w załącznikach A i B na końcu tego tekstu, na stronach 32 i 33. Załącznik A zawiera losowo wybrane słówka, w załączniku B pojawiły się hasła odnoszące się tylko do osób pracujących w teatrze. Słówka z załącznika B będą też świetnym punktem wyjścia do stworzenia **MAPY MYŚLI** z teatralnymi pojęciami. W centrum należy wpisać teatr, na poszczególnych gałęziach (odchodzących od pojęcia centralnego) osoby w nim zatrudnione, a potem dopisywać kolejne słówka kojarzące się z już wypisanymi.

KROK DRUGI - ZDANIA (ANALIZA FRAGMENTÓW, WYBRANYCH ELEMENTÓW)

Odkrywając sensy, które kryje w sobie spektakl, należy zwrócić uwagę na kilka kluczowych elementów takich jak: gra aktorska, scenografia, światło, muzyka, choreografia, konwencja sceniczna, wizja reżysera czy użyte formy lalkowe (gdy mamy do czynienia z teatrem lalek). Warto, by uczniowie zdawali sobie sprawę z tego, na jak wielu płaszczyznach tkane jest przesłanie spektaklu. By zabrać się za jego rozszyfrowywanie, można posłużyć się trzema prostymi pytaniami:

- ▶ **CO?** – niech uczeń wie, na co zwrócić uwagę (chodzi tu o elementy wyliczone powyżej)
- ▶ **JAK?** – forma – jakie były te poszczególne elementy?
- ▶ **PO CO?** – funkcja – czemu służyły poszczególne elementy? Jaką rolę grały?

Co ważne na tym etapie, uczniowie mogą pozwolić sobie na fragmentaryczność – omawiać tylko wybrane elementy spektaklu. Analiza całości może być nieco przytłaczająca dla jeszcze niewprawionych w tej materii.

A zatem redagujemy zdania odnoszące się do poszczególnych elementów. Porządkujemy je. Analizujemy.

Bardzo dobrym sposobem na doskonalenie umiejętności interpretacyjnych jest praca z materiałem filmowym dotyczącym spektakli. Warto, już po spektaklu, po omówieniu spostrzeżeń uczniów, zaprezentować im filmiki, w których wypowiadają się sami twórcy, rozkodowując teatralne szyfry (w internecie znajdziemy wiele tego typu materiałów, warto poszukać). Materiały filmowe mogą stanowić dopełnienie wizyty w teatrze – pomóc w przeprowadzeniu analizy i interpretacji sztuki. Mogą też zostać wykorzystane jako zupełnie samodzielne treści. Możemy z nich skorzystać podczas lekcji. Odpowiednio dobierając filmiki (w archiwum Teatru Miniatura jest z czego wybierać!), nawet w 45 minut możemy pokazać uczniom niezwykle bogactwo i różnorodność języka teatru. Warto!

Podczas warsztatów z nauczycielami na warsztat wzięliśmy materiały filmowe dotyczące spektakli:

- 1) *Kasieńka* – by omawiać formę spektaklu oraz zadania poszczególnych osób pracujących nad sztuką.

Materiały: https://www.youtube.com/watch?v=_tRYog7HZgl
(dostęp: 22.11.2019).

KROK TRZECI – NARZĘDZIA SCALAJĄCE

Sprawdzone narzędzia, które pomagają skutecznie i atrakcyjnie realizować założone cele, są na wagę złota. W tym artykule wspominałam już o fiskach oraz mapie myśli, teraz chciałabym wskazać jeszcze dwa uniwersalne sposoby omawiania treści, które doskonale sprawdzą się przy analizie sztuki teatralnej. Podczas warsztatów dla nauczycieli oba zostały przetestowane i uznane za warte rekomendacji.

1. Sześć myślowych kapeluszy Edwarda de Bono – to narzędzie porządkujące informacje w sposób twórczy. Więcej o metodzie tu (w poniższych materiałach metoda została użyta do pracy z tekstem literackim, jednak doskonale nadaje się też do analizy spektaklu): <https://kreatywnapedagogika.wordpress.com/2017/12/02/6-myslowych-kapeluszy-edwarda-de-bono/> (dostęp: 22.11.2019).
2. Jigsaw (ang. układanka) – to metoda opierająca się na współpracy, podczas której wszyscy uczniowie muszą wykazać się dużym zaangażowaniem. Więcej o metodzie tu: <https://kreatywnapedagogika.wordpress.com/2019/11/27/metoda-jigsaw/>
W trakcie warsztatów dla nauczycieli uczestniczki pracowały metodą Jigsaw w czteroosobowych grupach, analizując cztery elementy: światło, muzykę, choreografię i scenografię (to oczywiście tylko przykładowy podział).

Powyższe narzędzia pozwalają na stworzenie analizy spektaklu, uwzględniającej wielość jego elementów. Były zatem słowa, potem zdania, a teraz mogą się już pojawić całe teksty.

III. TEATR NA CO DZIEŃ

Teatr jest ważny, ale uczniowie przeważnie mają z nim sporadyczną styczność. Wydaje się, że szkolne wyjścia do teatru raz w roku, może czasem dwa, to nadal za mało. Jak to zmienić? Oto kilka sprawdzonych pomysłów do wykorzystania na lekcji:

- 1) Korzystanie z teatru kamishibai (jeśli nie wiesz, co to takiego, ruszaj czym prędzej na internetowe śledztwo – warto!).
- 2) Wprowadzenie teatru cieni – wystarczy latarka i dowolny obiekt (nie musi być to specjalnie przygotowana lalka cieniowa, ale może!). Cienie na lekcji podbijają serca uczniów.
- 3) Czytanie performatywne – sięgnijcie po książki, dzięki którym uruchomicie uczniowskie (i własne!) talenty aktorskie. Lektura tekstów autorek takich jak Malina Prześluga czy Marta Guśniowska (na co dzień związanych z teatrem) to prawdziwe pole do popisu dla interpretatorów.

* * *

Niech pointą tych teatralnych rozważań będzie cytat, przywołany przez jedną z uczestniczek warsztatów dla nauczycieli.

Teatr jest najważniejszą rzeczą na świecie, gdyż tam pokazuje się ludziom, jakimi mogliby być, jakimi pragnęliby być, choć nie mają na to odwagi, i jakimi są. (T. Jansson, Lato Muminków)

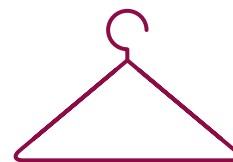
To doskonałe podsumowanie, a zarazem punkt wyjścia do rozmowy z uczniami... Powodzenia!

BANK SŁÓWEK TEATRALNYCH

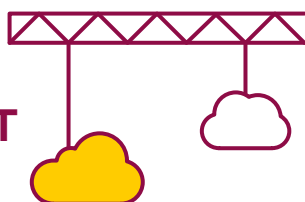
OBSADA

KOSTIUM

SZTANKIET

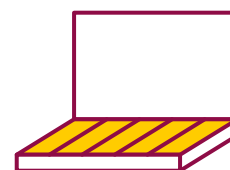
MONOLOG

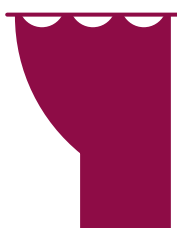
PRAKTYKABEL

HORYZONT
TEATRALNY

KULISY

FOYER

ROLA

PROGRAM
TEATRALNY

KTO PRACUJE W TEATRZE?

REŻYSER

AKTOR

KOMPOZYTOR

OŚWIETLENIOWIEC

INSPICJENT

DRAMATURG

SCENOGRAF

CHOREOGRAF

GARDEROBIANA

AKUSTYK

MARTA JANKOWSKA

Twórcza polonistka, pracująca poza schematami. Absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego. W trakcie studiów (filologii polskiej), oprócz specjalizacji nauczycielskiej, ukończyła także wiedzę o kulturze oraz wiedzę o teatrze i filmie. Koordynatorka Kreatywnego Klubu Książki. Trenerka twórczości. Autorka gry *Turlane opowieści*. Początkująca myślografka, zafascynowana psychologią pozytywną. Wielbicielka książek, popularyzująca czytelnictwo zawsze i wszędzie. Liderka prowadząca warsztaty dla nauczycieli w ramach gdańskiego projektu Kreatywna Pedagogika. Jako szkoleniowiec współpracowała m.in. ze stowarzyszeniem Educational Cha(lle)nge, Operą Bałtycką i Teatrem Miniatura. Współtworzyła pierwszą edycję projektu „Teatr i szkoła”. Jest autorką artykułu *Teatr i szkoła – w poszukiwaniu twórczych inspiracji* zamieszczonego w publikacji poprojektowej.

PRZED WSZYSTKIM NIE SZKODZIĆ

Agnieszka
Grewling-Stolc

35

W

iarę swoją w odrodzenie teatru opieram na wierze w odrodzenie reżysera i że on, gdy nauczy się właściwie posługiwać się aktorami, dekoracją, kostiumem, światłem oraz tańcem, gdy za pomocą tych środków opanuje po mistrzowsku rzemiosło interpretacji, nabędzie stopniowo mistrzostwa w operowaniu akcją, linią, kolorem, rytmem, a także słowem, bo ten ostatni element rozwinie się z wszystkich innych. (...) Wtedy (...) sztuka teatru odzyska swoje prawa, a działalność teatru stanie się samowystarczającą twórczością artystyczną, nie będzie zaś, jak teraz, rzemiosłem interpretacyjnym. (Gordon Craig, O sztuce teatru)

Działania teatru i szkoły często łączą się na tych samych płaszczyznach, dzieląc cele i wyzwania, które przed nimi stają. Czy współcześnie te dwa podmioty działają na zasadzie wzajemnego wsparcia i współpracy? Zazwyczaj jest to dalekie od ideału. Dobrym przykładem jest funkcjonowanie teatru dla dzieci i młodzieży, gdzie młody odbiorca powinien być punktem wyjścia dla artystycznych planów twórców i dyrektorów. Nie powinni oni stanowić jedynie grupy klientów gwarantujących płynność finansową. Szkoły z kolei częstokroć traktują wyjścia do teatru jako mechaniczne wypełnianie luki w procesie realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych. Oba podmioty powinny być partnerami, którzy we wzajemnej współpracy mogą wzajemnie wiele zyskać. By taka symbioza zaistniała, potrzebna jest chęć obustronnego dialogu.

Niewątpliwie ważnym elementem na gdańskim gruncie poszerzania współpracy pomiędzy środowiskiem szkolnym i teatralnym jest projekt „Teatr i szkoła” organizowany przez Teatr Miniatura. Udział w kolejnej edycji projektu tym razem pod nazwą „Teatr i szkoła. Aktywacja” potraktowałam jak wyzwanie. Jako wieloletnia pracownica teatru, jednocześnie nauczycielka, pedagożka teatru, instruktorka teatralna, reżyserka i dramaturżka spektakli dla dzieci i młodzieży, realizowanych w nurcie amatorskim, postanowiłam podczas prowadzonych warsztatów przekazać jak najwięcej praktyki, jak najwięcej doświadczeń. Po dwudziestu latach pracy zawodowej mam jasno sprecyzowane zdanie, że tylko poprzez działanie, pamięć ciała i zmysłów zbliżamy się do celu. Jako nauczycielka, instruktorka i pedagożka jestem bardziej wiarygodna i pewna swojej metody, kiedy mam ją przepracowaną i przećwiczoną przez siebie. Wiedza teoretyczna powinna być fundamentem, ale rozwój oparty powinien być na dyskusji, doświadczeniu i na ciągłej analizie krytycznej własnych działań. Jedynie wtedy prowadzi do osiągnięcia sukcesu.

Poniższy tekst ma formę uzupełnienia i rozwinięcia ważnych wątków zawartych w warsztatach. Mam nadzieję, że będzie on przyczynkiem do otwarcia dyskusji, a w konsekwencji pozwoli na powstanie nowych idei w pracy.

W projekcie „Teatr i szkoła. Aktywacja” największy nacisk położony został na poszerzenie kompetencji nauczycielek i nauczycieli. Na wzmocnieniu i daniu narzędzi tym, którzy tworzą teatr szkolny, prowadzą artystyczne kółka zainteresowań czy przygotowują uroczystości szkolne. Wyposażając bowiem tych, co nauczają, w wiedzę i dodatkowe umiejętności, bezpośrednio wzbogacamy ich warsztat i możliwości bycia kreatywnymi na polu pracy z uczniami.

Należy zastanowić się, w jakiej kondycji jest dziś teatr szkolny. Jakie walory mają obecnie akademie i uroczystości związane z ważnymi dla społeczności szkolnej wydarzeniami? Z rozmów z nauczycielkami biorącymi udział w projekcie jasno wynika, że od wielu lat towarzyszy temu kryzys. Nużący, szampowy i odtwórczy charakter artystycznych występów szkolnych nie wzbudza zainteresowania uczniów, nie jest także wyzwaniem dla grona pedagogicznego. Czy wobec tego nauczycielki i nauczyciele są zdani na skostniały i utarty szlak? Otóż nie! I jasno wynika to z moich doświadczeń z warsztatów przy projekcie. Nauczycielki chcą lepiej, chcą więcej, chcą inaczej. Często wiedzą, jak to zrobić, ale nie mają możliwości. Często nie wiedzą, jak zacząć, którędy pójść, choć nikt się temu nie przeciwstawia. Radą na takie sytuacje jest wzajemne wsparcie, sieciowanie się instruktorek

nauczycielek. Wymiana doświadczeń, porady i udział w otwartych lekcjach/uroczystościach to klucz do sukcesu.

Trzeba wyraźnie stwierdzić, że teatr szkolny przez oczyszczająco-edukacyjną funkcję odgrywał i odgrywa niebagatelną rolę. Zamiast więc skupić się na deprecjonowaniu teatru szkolnego, proponuję wzmocnić edukację przez teatr, jak i dla teatru. Pragnę uświadomić dzisiejszym pedagogom (a może i decydentom oświatowym), że w strukturze szkoły musi być miejsce dla otwartego, nowoczesnego i odważnego teatru młodych.

Od dnia swych narodzin teatr szkolny pełnił funkcje dydaktyczne i wychowawcze. Warto wiedzieć, że narodził się dwieście lat wcześniej niż teatr narodowy. Pierwszą szkolną sceną był teatr założony w kolegium Stowarzyszenia Jezusowego w Pułtusku w 1566 roku. Realizował przede wszystkim program dydaktyczny szkoły. W działalności teatru ważny był nie cel artystyczny, ale dydaktyczny.

Dzisiejszy teatr szkolny, jeśli chce być prawdziwą szkolną sceną, musi być profesjonalny. Nie oznacza to jednak, że ma być kopią czy miniaturą teatru zawodowego. Jego profesjonalizm musi polegać na czymś zupełnie innym niż naśladowanie twórców sceny zawodowej. Profesjonalizm szkolnego teatru to jednocześnie respektowanie kanonów sztuki pedagogicznej, jak i sztuki teatru.

PRACA Z AKTOREM-AMATOREM

Nauczyciel-reżyser musi na każdym kroku pamiętać, że pracując z aktorem teatru szkolnego, pracuje nie z profesjonalistą, ale z uczniem, małym, młodym człowiekiem, nad którym powierzono mu opiekę i za co bierze odpowiedzialność. Zawsze należy mieć na uwadze, że uczniowie to nie marionety, ale ufne i często uzależnione od naszych działań wrażliwe i poszukujące osoby. W żadnym wypadku aktor-uczeń nie powinien kopiować adepta szkoły teatralnej. Amator nie musi udawać profesjonalisty, by zasłużyć na pochwałę widowni. W ogóle nie musi. I na tym polega jego wartość. Aktor-amator chce. Nie oznacza to jednak, że nauczyciel-reżyser nie ma prawa ingerować w proces twórczy. Wręcz przeciwnie, taka jest jego rola. To nauczyciel wyznacza ścieżki, kierunki, pobudza do kreacji, stawia wyzwania i na końcu odpowiedzialny jest za efekt. Zarówno od strony artystycznej, jak i wychowawczej.

PRZESTRZEŃ TEATRU SZKOLNEGO

Teatr szkolny to nie tylko uczeń i nauczyciel, to nie tylko zespół ludzi, ale również miejsce spotkań. To przysłowiowa podłoga i cztery ściany. To minimalne, lecz konieczne warunki do funkcjonowania grupy teatralnej. Najczęściej ubogie wyposażenie, warunki lokalowe i techniczne. Teatr szkolny niezwykle rzadko dysponuje sceną pudełkową z kurtyną, kulisami, reflektorami czy nagłośnieniem. Najczęściej grywa się na salach gimnastycznych, stołówkach, w korytarzach czy salach szkolnych. Niestety wielokrotnie ambicje i chęci dorównania scenie profesjonalnej kończą się na kiczowatym i jarmarcznym efekcie. Nie ma potrzeby, aby na siłę tworzyć realistyczne odbicie teatru zawodowego. Czym zatem zastąpić brak dekoracji czy rekwizytów? Otóż najlepszym rozwiązaniem jest rekwizyt pantomimiczny lub uniwersalny przedmiot, który w przestrzeni scenicznej może stać się nieomal wszystkim. Ogranicza nas tylko wyobraźnia. Krzesło, wieszak, chusta mogą stać się na scenie wszystkim. Mogą być koniem, wózkiem zakupowym, telefonem, pomadką, wiatrem czy morzem. Dajmy szansę dzieciom i młodzieży na otwarcie się na tego typu animacje. Szereg analogii poszukiwań twórców sceny szkolnej znajdziemy chociażby w pracy Jerzego Grotowskiego. Jego dojrzewanie przedstawień w dużej mierze polegało na ich teatralnym zubożeniu. Niechaj szkolny teatr proponuje: pustą przestrzeń, minimalizm scenograficzny, prawdę w grze aktora-amatora, ruch i grę światła wraz z klimatem dźwięków. Niech przedstawienie, pokaz czy uroczystość wywołuje nastroje, emocje i napięcia.

TWORZENIE TEKSTU WIDOWISKA SZKOLNEGO

Każdy nauczyciel-reżyser na początku swojej pracy musi sam sobie odpowiedzieć na kilka pytań: co chce zrobić, dla kogo, z kim i po co. Często trzeba brać pod uwagę nie tylko kryteria osobiste, artystyczne czy ideowe, ale również społeczne i praktyczne. W ostatecznym rozrachunku to reżyser-instruktor, kreator, odpowiada za kształt przedstawienia. Inwencję twórczą reżysera-nauczyciela często ogranicza stan osobowy zespołu, wiek, proporcje płci, rodzaj widowni i cel zadania. Każdy gotowy scenariusz niestety narzuca liczbę postaci, charakter, dobór słownictwa czy rozmach inscenizacyjny. W teatrze amatorskim muszą grać wszyscy (ci, którzy chcą grać). Nie powinno być gwiazd i „etatowych halabardników”. Jeżeli uczeń chce być na scenie, to nie zadowolony go noszenie rekwizytów czy włączanie muzyki. Ale nie należy nikogo zmuszać do bycia na scenie. Rolą nauczyciela jest wyczuć i wrażliwość na potrzeby uczniów. Jaki

wobec tego powinien być tekst? Moim zdaniem przede wszystkim powinien być jak najbardziej otwarty. Bez narzuconych konkretnych rozwiązań scenicznych i określonych uwarunkowań osobowościowych. Powinien to być tekst, który rozbudza ciekawość i wyobraźnię. Proponuję podzielić pracę nad tekstem na trzy etapy: po pierwsze burza mózgów, zebranie myśli i inspiracji. Po drugie praktyczne czynności takie jak spisanie pomysłów, dialogów i rozwiązań scenicznych. I wreszcie po trzecie nałożenie koncepcji artystycznej, wizji reżysera i aktorów. Należy dać szansę rozwiązaniom niekonwencjonalnym, eksperymentom i poszukiwaniom, jednocześnie mając na uwadze kanony sztuki teatralnej.

Cały cykl pracy nad budowaniem widowiska teatru amatorskiego można ująć w schemacie:

WARSZTAT – SYTUACJA – IMPROWIZACJA – MÓWIENIE – SPEKTAKL.

Myszę, że w szkolnym teatrze miałyby zastosowanie słynna formuła ze świata medycyny: „przede wszystkim nie szkodzić”. Tak. Nie można zapomnieć, że zabawa w teatr to pewnego rodzaju zabawa z ogniem. Może ogrzać duszę i ciało, ale równie dobrze boleśnie poparzyć. Tworzenie przedstawienia szkolnego to żmudny, męczący, ale i radosny proces. Jeśli nie ma się satysfakcji, jeśli praca jedynie frustruje, to nie ma mowy o nauczycielu-reżyserze, scenografie czy choreografii. Cóż bowiem innego niż radość tworzenia może skłonić nauczyciela do zmierzenia się ze sztuką teatru? Przecież nie gratyfikacje finansowe czy awans zawodowy. Satysfakcja, poczucie bycia spełnionym, radość uczniów i rodziców to najlepsza nagroda, której nie wymyśliłby żaden urzędnik czy minister. To jednak dodatkowe obowiązki, poświęcony czas i niejednokrotnie prywatne pieniądze. Dlatego tak ważne jest wsparcie i inspiracja od innych tworzących. Wierzę, że kiedy przychodzi kryzys warto mieć kogoś, kto zrozumie, pozwoli na dystans i da motywację.

Wspierając rozwój sceny szkolnej nie mam żadnych wątpliwości, że realizuje ona trzy podstawowe funkcje: estetyczną (wychowanie dla sztuki), dydaktyczną i wychowawczą (wychowanie przez sztukę). Im bardziej kompetentny nauczyciel-reżyser, tym bardziej ciekawa będzie scena szkolna i bogatszy oraz prawdziwszy będzie jej uczeń-aktor.

Artykuł dotyczy warsztatów *Nauczyciel jako reżyser, scenograf, choreograf* realizowanych w ramach projektu „Teatr i szkoła. Aktywacja” w dniach 25–26 października 2019 w Miejskim Teatrze Miniatura.

PLAN WARSZTATÓW

1. Przystosuj przestrzeń szkolną do działań teatralnych. Omówienie możliwości znalezienia przestrzeni w szkole na działania teatralne: cykliczne i jednorazowe.
2. Etapy pracy nad spektaklem. Zasadnicza i praktyczna część warsztatów.

INTEGRACJA (zabawa w imiona, w kolory, w sałatkę owocową, tworzenie figur w przestrzeni, tratwa)

ETIUDY TEMATYCZNE (tworzenie obrazu, albumu ze zdjęciami, zadania improwizowane, np. spotkanie na konferencji prasowej ekspertów, dziennikarzy i tłumaczy z języka wymyślonego)

WSPÓLNE TWORZENIE TEMATU I FABUŁY SPEKTAKLU (zabawa w kole – każdy mówi jedno zdanie, w ten sposób powstaje historia, którą można zrealizować w formie etiudy lub albumu ze zdjęciami)

TWORZENIE POSTACI – RYS CHARAKTEROLOGICZNY (mogą być rysunki, opisy)

SPISANIE TEKSTU (nauczyciel lub chętny uczeń)

PODZIAŁ RÓL (samoistne, jak najmniej narzucone, jedna postać może być grana przez kilkoro uczniów, identyfikacja jest możliwa za pomocą tego samego rekwizytu lub elementu kostiumu)

PRÓBY (ciężka, odpowiedzialna praca)

3. Praktyczne podpowiedzi dotyczące scenografii, kostiumów, oświetlenia, dźwięku.
4. Masz spektakl i co dalej? Podpowiedzi, jak i gdzie powtarzać prezentacje.

AGNIESZKA GREWLING-STOLC

Absolwentka Państwowego Pomaturalnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy we Wrocławiu (animator kultury w zakresie specjalności teatralnej), Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze (animacja społeczno-kulturalna o kierunku teatralnym), studiów podyplomowych w zakresie dramy pedagogicznej w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego oraz Szkoły Pedagogów Teatru w Instytucie Teatralnym im. Z. Raszewskiego w Warszawie. Prezeska Stowarzyszenia Kulturalno-Edukacyjnego MOST. Od 19 lat instruktorka teatrów dziecięcych i młodzieżowych, reżyserka i autorka większości scenariuszy spektakli realizowanych przez grupy teatralne, których uczestnikami są dzieci i młodzież od 7 do 24 roku życia. Pomysłodawczyni i realizatorka dwóch ogólnopolskich festiwali teatralnych. Laureatka nagrody za wybitne osiągnięcia w organizacji zdarzeń teatralnych w Ogólnopolskim Konkursie „Bliżej Teatru” organizowanym przez Towarzystwo Kultury Teatralnej pod patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwa Edukacji. Laureatka Nagrody Prezydenta Miasta Gdańska w dziedzinie kultury, w 2017 roku wyróżniona honorową odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

WYNIKI ANKIET ZREALIZOWANYCH PO PRZEPROWADZENIU PROJEKTU (stan na 4.11.2019)

JAKIE ELEMENTY FORMY DOSKONALENIA BYŁY DLA PANI/PANA NAJBARDZIEJ PRZYDATNE?

44

NAJBARDZIEJ PRZYDATNE	ZBĘDNE
Zajęcia warsztatowe	—
Warsztaty	Nie było elementów zbędnych, choć drugi dzień porannych wykładów był mało interesujący
Praktyczne zastosowania elementów teatru w szkole, przygotowanie uczniów do właściwego odbioru teatru, poznanie możliwości współpracy z teatrami, praca nad tekstem scenariusza, ćwiczenia teatralne	—
Zdecydowanie warsztaty	—
Warsztaty oraz osoby poznane na konferencji, dzielenie się swoimi doświadczeniami przez uczestników oraz prowadzących szkolenie	Nie zauważyłam zbędnych
Panel dyskusyjny i warsztaty	Brak
Warsztaty teatralne z panią Agnieszką Grewling-Stolc	—
Wszystko. W tej konferencji każdy element był bardzo ciekawy	Nie było takich
Wszystkie warsztaty	Uważam, że każdy element szkolenia był przydatny
Warsztaty w teatrze	
Symbolika i interpretacja, zajęcia dramowe, wstęp do rozmów o teatrze, w tym przybliżenie tematyki kukiełek, pacynek, jak tworzyć scenariusz	Trudno mi ocenić, bo z każdego modułu coś wyciągnęłam dla siebie
Wszystkie	Nie było takich
Wszystkie elementy szkolenia	Nie było takich

NAJBARDZIEJ PRZYDATNE

Warsztaty – wszystkie cztery były ciekawe

Warsztaty praktyczne – ćwiczenia integrujące grupę, ruch na scenie itp. (p. A. Grewling-Stolc); zajęcia z p. M. Jankowską

Warsztaty teatralne

Warsztaty

Warsztaty i cały piątek

Najbardziej inspirujące były dla mnie dwa warsztaty odbywające się w Teatrze Miniatura. Bardzo rozwijającym, pięknym i dopełniającym szkolenie doświadczeniem było skorzystanie przeze mnie z zaproszenia do Opery

Warsztaty były super!

Oba warsztaty w Teatrze Miniatura

Warsztaty z każdą z pań prowadzących

ZBĘDNE

Wystąpienia z miniwykładami. One nic nie wносиły. Jedyne pani Marta Jankowska z werwą i energią przypomniła o ważnych elementach tworzenia teatru w szkole

Brak, ewentualnie można by nieco wydłużyć przerwę między zajęciami

—

Dyskusja panelowa niewiele wniosła i za długo trwała

Dyskusja panelowa

—

Nic

—

Nie było takich

W JAKI SPOSÓB DOWIEDZIAŁA SIĘ PANI/DOWIEDZIAŁ SIĘ PAN O FORMIE DOSKONALENIA?

- strona internetowa CEN w Gdańsku: **6**
- media społecznościowe: Facebook, Google+ itp.: **0**
- newsletter CEN w Gdańsku: **4**
- informacja od dyrektora: **1**
- informacja od koleżanki/kolegi: **2**
- inne: **2**, „strona i fb Teatru Miniatura”, „strona Teatru Miniatura”

NA ILE PRAWDOPODOBNE JEST, ŻE POLECI PANI/PAN UDZIAŁ W SZKOLENIACH CEN SWOJEMU ZNAJOMEMU? OCENIĆ OD 10 – ZDECYDOWANIE TAK POLECĘ DO 1 – ZDECYDOWANIE NIE POLECĘ,

ocena – **10** ocena – **10** ocena – **10** ocena – **10** ocena – **10**
 ocena – **10** ocena – **10** ocena – **10** ocena – **10** ocena – **9**
 ocena – **10** ocena – **10** ocena – **10** ocena – **7** ocena – **10** ocena – **8**
 ocena – **10** ocena – **10** ocena – **10** ocena – **10** ocena – **5** ocena – **8**

**PROSZĘ O WYBRANIE W PIĘCIOSTOPNIOWEJ SKALI
NAJBARDZIEJ PASUJĄCEJ OPINII DOTYCZĄCEJ
PONIŻSZYCH STWIERDZEŃ**

IMIĘ I NAZWISKO PROWADZĄCEGO	SZKOLENIE WYRÓŻNIAŁO SIĘ WYSOKĄ JAKOŚCIĄ W ZAKRESIE:			
	Poruszanych treści i zagadnień	Umiejętności zainteresowania tematem	Doboru metod, technik i form pracy	Doboru materiałów szkoleniowych
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	4	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	3	3	4	3
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	4	4	4	4
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5

IMIĘ I NAZWISKO
PROWADZĄCEGOSZKOLENIE WYRÓŻNIAŁO SIĘ
WYSOKĄ JAKOŚCIĄ W ZAKRESIE:

	Poruszanych treści i zagadnień	Umiejętności zainteresowania tematem	Doboru metod, technik i form pracy	Doboru materiałów szkoleniowych
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	4	4	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	4	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5

IMIĘ I NAZWISKO
PROWADZĄCEGOSZKOLENIE WYRÓŻNIAŁO SIĘ
WYSOKĄ JAKOŚCIĄ W ZAKRESIE:

	Poruszanych treści i zagadnień	Umiejętności zainteresowania tematem	Doboru metod, technik i form pracy	Doboru materiałów szkoleniowych
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	4	4	3	3
Agnieszka Grewling-Stolc	4	4	3	3
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	4	4	4	4
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	4	4	4	4
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	5	5	5
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	4	4	4	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	4	3	3	4
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	5	5	5	5
Agnieszka Grewling-Stolc	5	5	5	5
Marta Jankowska	5	5	5	5
Agnieszka Kochanowska	5	4	5	4

**PROSZĘ O WSKAZANIE NAJBARDZIEJ PASUJĄCEJ OPINII
NA TEMAT PONIŻSZEGO STWIERDZENIA:**

UDZIAŁ W FORMIE DOSKONALENIA	ZDECYDOWANIE TAK	RACZEJ TAK	NIE MAM ZDANIA	RACZEJ NIE	ZDECYDOWANIE NIE
Rozwinął moje kompetencje	18	4	0	0	0
Uporządkował moją wiedzę	12	8	1	1	0
Dostarczył praktycznych wskazówek	20	1	0	0	0
Zainspirował do podjęcia nowych działań (jeśli TAK, to przejdź do pyt. 6)	18	4	0	0	0
Forma doskonalenia została bardzo dobrze zorganizowana	16	6	0	0	0

Uwagi do powyższych opinii: *„Dało pozytywną energię do podejmowania kreatywnych działań”, „Inspiracja do działań teatralnych na lekcjach j. polskiego oraz koła teatralnego, nowe pomysły na prowadzenie zajęć innymi metodami niż dotychczas”, „Już w poniedziałek skorzystałam ze wskazówek, by na lekcji gramatyki wprowadzić przypadki w oparciu o własny scenariusz i przygotowane postaci – teatr cienia”, „Jestem zachwycona, czekam na kolejne takie szkolenia. Bardzo fajnym pomysłem było wyjście z CEN na warsztaty do teatru. Zupełnie inaczej chłonę się wiedzę o teatrze w teatrze. Duch teatru działa :)”, „Bardzo dobrze przeprowadzona konferencja”, „Podobała mi się wieloaspektowość ujęcia relacji teatr – szkoła, spotkania zarówno z teoretykami, jak i praktykami z teatru i szkoły, możliwość wymiany doświadczeń, zobaczenie, co robią inni”, „bliższej współpracy z Teatrem Miniatura”, „To było naprawdę wartościowe spotkanie”, „Oby więcej takich konferencji!”.*

**CO ZADECYDOWAŁO O UZYSKANIU NOWEGO
SPOJRZENIA NA PROBLEMY W PANI/PANA
CODZIENNEJ PRACY?**

- treści przekazywane przez prowadzącego: **21**
- wymiana doświadczeń z uczestnikami szkolenia: **13**
- inne: **1**, „doświadczenia osób biorących udział w panelach”

JAKA TEMATYKA FORMY DOSKONALENIA INTERESUJE PANIĄ/PANA NAJBARDZIEJ?

„Drama w edukacji dzieci młodszych, warsztaty teatralne”, „Drama, praca z uczniami z doświadczeniem migracyjnym”, „Antydyskryminacyjne warsztaty; kształcenie kompetencji miękkich; teatr; porozumienie bez przemocy etc.”, „Teatr, taniec, metodyka nauczania, kreatywna pedagogika, pobudzanie motywacji uczniów”, „Kultura, sztuka”, „Wszelkie formy rozwijania uczniów przez sztukę, teatr, czytanie itp.”, „Praca z obcokrajowcami oraz sposób oceniania ich pracy”, „Inne spojrzenie na lektury, jak rozbudzić ciekawość ucznia, jak w interesujący sposób mówić o lekturze typu Pan Tadeusz czy Syzyfowe prace”, „Kontynuacja warsztatów teatralnych, TIK, ocenianie z wychowania fizycznego, pomysły na nagłe zastępstwa itp.”, „Kreatywne nauczanie języka polskiego w szkole podstawowej. Lapbook”, „Praca z uczniem dwujęzycznym, z doświadczeniem migracyjnym (ale nie interesują mnie tylko psychologiczne aspekty, ale też jak praktycznie pracować z uczniem pod kątem językowym)”, „Organizacja koła teatralnego w szkole; wykorzystywanie nowych metod prowadzenia lekcji; praca z uczniem zdolnym”, „Praca z uczniem zdolnym, kreatywne metody nauczania w zajęciach muzycznych, metodyka muzyki w szkole podstawowej”, „Kompetencje miękkie”, „Teatr, kreatywna edukacja”, „Metody aktywizujące, formuła egzaminu z historii”.

50

W JAKICH FORMACH DOSKONALENIA CHCIAŁBY PANI/CHCIAŁBY PAN UCZESTNICZYĆ?

- krótkie formy warsztatowe/szkoleniowe (1–2–4 h): **9**
- krótkie formy warsztatowe/szkoleniowe (3–4 h): **18**
- dłuższe formy warsztatowe/szkoleniowe (5 h i więcej): **16**
- konferencje: **12**
- krótsze formy e-learningowe (przez internet, np. webinarium): **4**
- dłuższe formy e-learningowe (przez internet, np. kursy, szkolenia): **4**
- nie planuję uczestnictwa w żadnej formie doskonalenia: **0**
- inne: **1**, „wyjazdowe”

MOJE MIEJSCE PRACY:

- przedszkole: **1**
- szkoła podstawowa kl. 0-III: **4**
- szkoła podstawowa kl. IV-VIII/gimnazjum: **12**
- liceum ogólnokształcące: **3**
- technikum, szkoła branżowa: **0**
- poradnia psychologiczno-pedagogiczna: **0**
- biblioteka pedagogiczna: **0**
- inne: **2**, „Młodzieżowy Dom Kultury”, „Szkoła podstawowa (więc klasy 0-VIII)”

PEŁNIONA PRZEZE MNIE FUNKCJA:

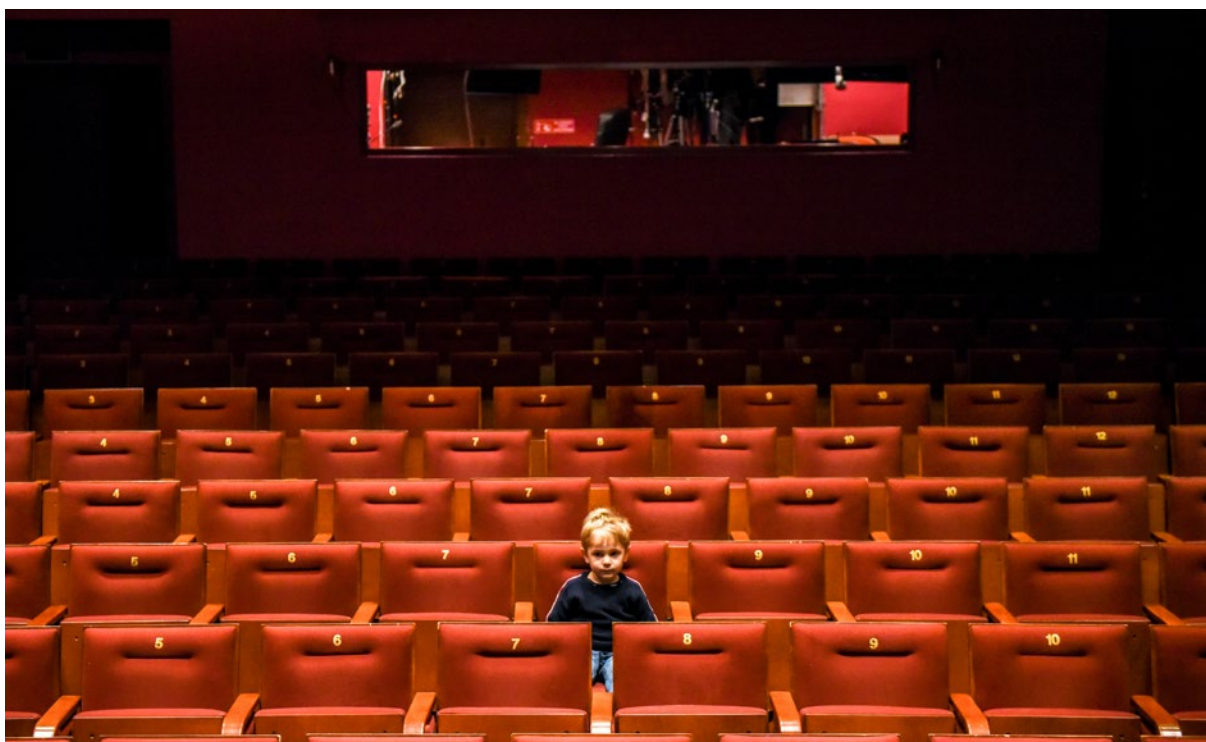
- nauczyciel: **18**
- dyrektor: **0**
- wicedyrektor: **0**
- pedagog: **1**
- psycholog: **0**
- nauczyciel bibliotekarz: **3**
- doradca edukacyjno-zawodowy: **0**
- inna: **0**

MÓJ STOPIEŃ AWANSU ZAWODOWEGO:

- stażysta: **1**
- kontraktowy: **4**
- mianowany: **2**
- dyplomowany: **12**
- nie dotyczy: **0**

FOTORELACJA Z WARSZTATÓW DLA ZAAWANSOWANYCH

52

TEATR + SZKOŁA AKTYWACJA

KOORDYNATORZY PROJEKTU: Adam Gibki, Maria Mućk

AUTORZY: Agnieszka Grewling-Stolc, Marta Jankowska, Sylwia Kilanowska-Męczykowska,
Agnieszka Kochanowska

REDAKCJA I KOREKTA: Agnieszka Kochanowska

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD: Eurydyka Kata i Rafał Szczawiński | re:design

ZDJĘCIA: Piotr Pędziszewski

WYDAWCA:

Miejski Teatr Miniatura

al. Grunwaldzka 16

80-236 Gdańsk

DYREKTOR NACZELNY I ARTYSTYCZNY: Michał Derlatka

www.teatrminiatura.pl

#teatrminiatura

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Projekt „Teatr i szkoła. Aktywacja” został dofinansowany ze środków
Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących
z Funduszu Promocji Kultury.

© Copyright by Miejski Teatr Miniatura, Gdańsk 2019

*Pewne prawa zastrzeżone. Publikacja udostępniana jest na licencji
Creative Commons Uznanie autorstwa–Użycie niekomercyjne–Na tych samych
warunkach 4.0 Międzynarodowe. Tekst licencji dostępny jest na stronie:*

creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.pl

Organizator

Współorganizator

Partnerzy

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Dofinansowano
ze środków
Ministerstwa Kultury
i Dziedzictwa Narodowego